

Múzejné aktivity národnostných menšín

Podujatia a publikácie v roku 2010 viažuce sa k hmotným pamiatkam národností žijúcich na

Slovensku

Izabela Danterová

Dokumentácii kultúrnych hodnôt múzejného, galerijného charakteru a hmotných pamiatok jednotlivých národností a etnických skupín na Slovensku sa venujú špecializované národnostné múzejné inštitúcie, ale aj iné subjekty (záujmové združenia občanov) a súkromní zberatelia. Na základe národnostného zloženia obyvateľstva toho-ktorého regiónu v rámci budovania zbierkového fondu realizujú rôzne aktivity a podujatia i regionálne a miestne múzejné inštitúcie.

Múzejné aktivity maďarského etnika na Slovensku sú organicky späté s inštitúciami s celoslovenskou a regionálnou pôsobnosťou. SNM – Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku je špecializovanou vedecko-výskumnou, dokumentačnou a metodickou múzejnou inštitúciou, ktorá skúma dejiny a vývoj hmotnej a duchovnej kultúry Maďarov na Slovensku. V roku 2010 uskutočnilo niekoľko významných putovných výstav, ktoré boli spojené s múzejno-pedagogickými podujatiami. Medzi najúspešnejšie výstavné projekty patrili výstavy Nežná revolúcia 1989, Hlas v éteri, Danubius Fluvius a Maďari a stalinizmus v Československu 1948–1963. Posledné tri výstavy boli reprízované v regionálnych múzeách južného Slovenska (Podunajské múzeum v Komárne, Múzeum Jána Thaina v Nových Zámkoch, Hradné múzeum vo Fiľakove – Mestské vlastivedné múzeum, atď.) i v zahraničí (Budapešť (MR), Orth an der Donau (Rakúsko). V rámci akvizičnej činnosti sa zbierkový fond múzea obohatil o sériu ilustrácií Jánosa Kassa k dielu Imre Madácha Tragédia človeka, ktorú múzeum získalo z pozostalosti zosnulého umelca ako dar. Vysunutými expozíciami múzea sú Kaštieľ Imre Madácha v Dolnej Strehovej a Pamätný dom

Kálmána Mikszátha v Sklabinej. Rok 2010 ako pamätný rok Kálmána Mikszátha bol oficiálne zahájený 16. januára 2010 v Sklabinej. V Pamätnom dome Kálmána Mikszátha v Sklabinej sa uskutočnilo viacero podujatí, napríklad literárne popoludnia s Kálmánom Mikszáthom, spomienkové podujatie k 100. výročiu úmrtia K. Mikszátha, literárne besedy a prehliadky s názvom Po stopách Kálmána Mikszátha. Múzeum vydalo publikáciu (pracovný zošit) v slovenskom a maďarskom jazyku pod názvom Po stopách Kálmána Mikszátha a podporilo vydanie slovenského prekladu poviedok Kálmána Mikszátha s názvom Slovenskí rodáci. Obidve publikácie boli slávnostne prezentované v Budapešti v Literárnom múzeu Sándora Petőfiho. Na záver pamätného roka na pôde Univerzity Jánosa Selyeho v Komárne v spolupráci s ďalšími partnerskými inštitúciami sa uskutočnilo slávnostné vyhodnotenie celého pamätného roku. Pri tejto príležitosti múzeum pripravilo v spolupráci so zahraničnými inštitúciami výstavu na tému Výtvarné ilustrácie k dielam Kálmána Mikszátha a medzinárodné sympóziu pod názvom: Kálmán Mikszáth a jeho súčasníci – regionalizmus v kontexte literatúry stredoeurópskych národov. V rámci programu podujatia Noc múzeí sa v priestore sídla múzea v Bratislave premietal legendárny film Dáždnik svätého Petra.

Otvorenie sezóny v Kaštieli Imre Madácha v Dolnej Strehovej a tradičné medzinárodné podujatie pod názvom Literárne dni I. Madácha v Dolnej Strehovej sa uskutočnili v duchu zahájenia medzinárodného projektu Komplexná rekonštrukcia kaštieľa v Dolnej Strehovej, renovácia objektu Madáchovej kúrie v Csesztve (MR), ktorý ako spoločný projekt cezhraničnej spolupráce SR–MR predložili Slovenské národné múzeum a Samospráva župy Novohrad.

SNM – Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku v Bratislave úzko spolupracuje s viacerými základnými a strednými školami. Pre žiakov organizovalo v roku 2010 medzi inými Deň otvorených dverí, dve besedy k výstave Nežná revolúcia 1989, dve netradičné vyučovacie hodiny, sedem divadelných predstavení v Dolnej Strehovej, štyri netradičné literárne popoludnia v Sklabinej. Pri múzeu úspešne funguje muzeologický krúžok v Bratislave a divadelný krúžok v

Dolnej Strehovej. Podujatie pod názvom Salón múzea – rozhovor s osobnosťami maďarskej kultúry a vedy na Slovensku sa uskutočnilo šesťkrát a hosťami boli: Ilona Gombos, Béla László, Tamás Károly Bartal, Zoltán Szeberényi, Ferenc Cséplő a Viola Thirring. Múzeum v roku 2010 vydalo Audiovizuálne dokumenty z histórie Maďarov na Slovensku I. CD

V regionálnych múzeách na južnom Slovensku sa v rámci múzejnej činnosti uskutočnili rôzne výskumy, expozície, výstavy a podujatia, vydali sa publikácie venované hmotným pamiatkam maďarského etnika na Slovensku.

V Podunajskom múzeu v Komárne sa v roku 2010 ukončil výskum na tému Vývoj názvov ulíc mesta Komárna. Medzi uskutočnenými výstavami boli významné: výstava fotografií Ferenc Holopa a Imre Forróa (20.10.2009–28.1.2010), Krajina vo fotografii (2.2.–10.4.2010), Výstava kolekcie výtvarných diel darovaných múzeu Annou Ferenczy (6.3.–3.4.2010), Marcel Trúchly (13.4.–19.6.2010), Ágnes Novák – grafika (10.9.–16.10.2010) a Členská výstava Spoločnosti maďarských výtvarných umelcov na Slovensku (29.10.2010–7.1.2011). Výstava Tisícročia Vyšehradu bola sprístupnená v Mestskom múzeu v Štúrove (20.10.2010–22.01.2011) a výstava Dotyky s Rímskou ríšou bola zrealizovaná v Tekovskom múzeu v Leviciach (6.12.2010–27.2.2011).

V Žitnoostrovnom múzeu v Dunajskej Strede sa uskutočnili výstavy výtvarných umelcov Tibora Andrásyho (14.1.–30.1. 2010), M. Szakállovej, Mgr. Art. Noémi Kolčákovej–Szakállovej, Mgr. Art. Réky Szakállovej pod názvom „3color“ (4.3.–3.4.2010), Tibora Soósa pod názvom Poézia svetla (11.3.–3.4.2010), Marty Filovej pod názvom Strieborné šperky (15.5.–31.8.2010), akademickej maliarky – reštaurátorky Evy Gálikovej pod názvom Orbis Coloratus (22.7.–28.8.2010), Michala Preizingera (18.11.–18.12.2010), Emőke Szamaránszky pod názvom Bližšie k Zemi a Bližšie k svetlu (25.11.–18.12.2010), krajská výstava neprofesionálnych výtvarníkov pod názvom XII. Výtvarné spektrum (9.4.–8.5.2010), výstava diel umelcov – účastníkov medzinárodného sympózia Art Flexum v Mosonmagyaróvári (9.9.–9.10.2010), sochárska zbierka

Galérie súčasného maďarského umenia v Dunajskej Strede (15.10.–13.11.2010) a retrospektívna jubilejná výstava Spoločnosti maďarských spisovateľov na Slovensku (19.11.–29.11.2010). V oblasti ľudovej kultúry boli sprístupnené výstavy Tradičné ľudové hudobné nástroje na Malej maďarskej nížine (04.02.–27.02.2010) a Po stopách Bélu Bartóka – Ezt az utat bejártam“ – výstava etnografických fotografií Zoltána Mósera (04.02.–27.02.2010).

Medzi hlavnými úlohami pracovníkov Múzea Jána Thaina v Nových Zámkoch patrilo roku 2010 pokračovať v realizácii medzinárodného projektu „Poklady bez hraníc“. V rámci programu cezhraničnej spolupráce sa uskutočnili výstavy vo viacerých múzeách Maďarskej republiky a južného Slovenska. Výstava Ospevujem zbraň i rytiera sa režírovala v Tekovskom múzeu v Leviciach (6.12.–31.12.2010) a k výstave bol vydaný sprievodca a múzejno-pedagogický list pre základné a materské školy. Výstava Poslovnia mágie bola vypožičaná z Českého národného múzea – Náprstkoveho múzea v Prahe a vo výstavnej sále múzea bola sprístupnená od 16.4.–29.6.2010. Počas roka sa uskutočnili i ďalšie krátkodobé výstavy, ako napr. výstava Cennosti skriň a povál (11.3.–7.4.2010), Cesta konôp v Dome ľudových tradícií vo Svodíne (1.5.–7.5.2010), Paškom vo svetle archeologických nálezov v Základnej škole v Bešeňove (1.6.–11.6.2010), K storočnici Jozefa Blaskovics na Obecnom úrade v Imeli (11.6.2010). Putovná výstava Čaj–nápoj náš každodenný sa sprístupnila v Tekovskom múzeu v Leviciach, v Mestskom múzeu v Štúrove a Podtatranskom múzeu v Poprade v období od 4.2.–10.6.2010.

Vo Vlastivednom múzeu v Galante sa v období od 21. 9. do 22. 10. 2010 sprístupnila výstava Záhrada víl – ilustrácie detskej literatúry Jána Takácsa a vo výstavnej sále Renesančného kaštieľa v Galante v rámci Roka kresťanskej kultúry bola nainštalovaná výstava Sakrálne umenie – výber z etnologickej zbierky Vlastivedného múzea v Galante (15. 4.–18.11.2010).

Dňa 25. januára 2010 sa slávnostne otvorilo Mestské múzeum v Senci. Vo výstavných priestoroch múzea je prírodovedná a spoločenskovedná expozícia, ktorá je zameraná na staršie dejiny mesta a blízkeho okolia. V roku 2010 sa v múzeu uskutočnili tri dočasné výstavy. Prvá

poskytla výber z archívu panstva Šintava – Čeklís (28.1. – 24.4.2010), druhá bola venovaná udalostiam novembra 1989 (15.5. – 18.9.2010) a tretia sa zaoberala šľachtou v Senci a v okolí (31. 10. 2010 – 30. 4. 2011). V múzeu sa pod názvom Zásnuby s múzeom pravidelne organizujú prednášky o regionálnych dejinách v slovenskom i maďarskom jazyku.

Tekovské múzeum v Leviciach v roku 2010 vydalo 8. číslo Zborníka Tekovského múzea v Leviciach a neperiodický zborník Ľudový nábytok v múzeách na Slovensku. Popri rôznych podujatiach a výstavách pracovníci múzea pripravili prezentáciu o archeologickej zbierke grófký Coudenhoveovej zo Želiezoviec, vypracovali zoznam výtvarných diel od Štefana Nécseyho v zbierkovom fonde múzea a pripravili výstavu Levická Kalvária v Galérii Jozefa Nécseyho (16.7.–12.9.2010).

V Hontianskom múzeu a galérii Ľudovíta Simonyiho v Šahách v období od júna do novembra 2010 spomedzi dočasných výstav najzaujímavejšie boli výstavy z vlastných zbierok na témy: Historické poľnohospodárske mechanizmy, Šahy v minulosti a v súčasnosti, Centenárium koncertu pastierov v Šahách. Výstavu Z histórie mesta Šahy sprístupnili v Tekovskom múzeu v Leviciach (sept.–nov. 2010).

Novohradské múzeum a galéria v Lučenci si v roku 2010 pripomenulo 55. výročie svojho založenia. K výročiu boli realizované tri významné medzinárodné podujatia: 22. ročník Medzinárodného keramického sympózia, X. ročník Trienále akvarelu a konferencia venovaná významnému európskemu prírodovedcovi Jánovi Šalamúnovi Petianovi. Príspevky, ktoré odzneli na tejto konferencii, boli vydané v neperiodickom zborníku pod názvom Ján Šalamun Petian–Petényi Život, dielo, odkaz. Počas roka 2010 sa medzi inými zrealizovali i nasledovné výstavy: Krása zrodená z dreva (putovná výstava na tému súčasné maďarské ľudové rezbárstvo na Slovensku (10.–31.3.2010), Szabóov grafický Lučenec (4.–20.6.2010), výstava diel Enikő Kalocsai pod názvom Syntéza (5.11.–12.12.2010) a diel Bélu Bacskaiho pod názvom Spojený s rodnou zemou (24.6.–8.8.2010), ktorá bola sprístupnená i v Gemersko–malohontskom múzeu

v Rimavskej Sobote (19.8.–31.10.2010).

Výsledkom aktivít múzejníkov v Hradnom múzeu vo Fiľakove v roku 2010 boli mimoriadne významné výskumy na vybraté témy regionálnej histórie, ako napr. Kamenárstvo v okolí Fiľakova, Novohrad v dobe Avarskeho kaganátu, Vinohradníctvo a vinárstvo severného Novohradu, Prepisy Mikszátha – Literárna tradícia mikszáthovej poetiky v súčasnej literatúre Novohradu, Pôsobenie františkánov v regióne severného Novohradu, Povesti hradov severného Novohradu, Komunita v pohraničí – dejiny obce Radzovce v 20. storočí na základe oral history výskumu. V galérii Mestského vlastivedného múzea vo Fiľakove sa uskutočnili krátkodobé výstavy: fotovýstava Norberta Vargu a Zoltána Schnelczera (29.1.–2.3.2010), výstava diel miestneho neprofesionálneho výtvarníka Zoltána Kovácsa (5.3.–16.4.2010) a Fiľakovský korbáč – NyusziFülel – výstava z diel medzinárodnej súťaže veľkonočných karikatúr (12.3.–3.4.2010), ku ktorej bol vydaný katalóg v maďarskom a slovenskom jazyku. V priestore kazematy Fiľakovského hradu bola nainštalovaná výstava Paleontologické nálezy z územia Geoparku Novohrad–Nógrád (19.–21.11.2010). Hradné múzeum vo Fiľakove bolo v roku 2010 iniciátorom a spoluorganizátorom dvoch významných medzinárodných konferencií. Prvá bola konferencia pod názvom Archeologický výskum a pamiatková obnova hradov od Hontu po Zemplín na dvoch stranách štátnych hraníc, ktorá sa uskutočnila v dňoch 15.–16.4.2010 v rámci projektu Medzinárodný rozvoj – budovanie siete: Kultúrna trať po ceste severných hradov. Počas konferencie sa uskutočnilo aj prvé oficiálne stretnutie zakladateľov Klastra pohraničných hradov, ktoré iniciovalo Hradné múzeum vo Fiľakove. Druhá konferencia sa v dňoch 9–10. septembra 2010 uskutočnila v rámci projektu Naša spoločná minulosť – historický prehľad: stretnutia maďarských a slovenských historikov pod názvom Naša spoločná minulosť na Poiplí.

V Gemersko–malohontskom múzeu v Rimavskej Sobote v roku 2010 medzi najvýznamnejšie výstavy patrili: V záhrade nebeského pokoja – Pohrebné ríty v čase a priestore (29. 09. 2009 – 24.2.2010) neDOPOVEDANÉ (Tvorba Štefana Dúdora, 11.12.2009 – 18.3.2010),

Nostalgia starých čias. Rimavská Sobota v období dualizmu (4.5.2010 – 31.12.2010) a Pastierstvo v Gemeri–Malohonte (19.11.– 31.12.2010). Odborníci múzea skúmali nasledovné vedecko-výskumné témy: Drevené náhrobníky na cintoríne v Gemerských Michalovciach a ich tvorcovia Lajos a Zsigmond Bodonovci, Obchod a pohostinstvá do roku 1944 v Lučenci, Spoločenský život Rimavskej Soboty v období dualizmu, Gemersko–malohontské múzeum v Rimavskej Sobote v rokoch 1918–1938 a v rokoch 1945–1959, Stredoveké kostoly Novohradu, Drevené kazetové stropy v Gemeri–Malohonte, Secesná architektúra v Rimavskej Sobote, Rimavská Sobota v stredoveku a včasnom novoveku a Tradičná remeselná výroba a možnosti jej využitia v súčasnosti. Výsledky týchto výskumov slúžili ako pramene k tvorbe scenárov výstav, štúdií a prednášok. Múzeum vydalo Bibliografiu Gemersko–malohontského múzea v Rimavskej Sobote za rok 2009 (zv. 14 edície).

V Baníckom múzeu v Rožňave sa v roku 2010 uskutočnil výskum dejín rožňavských cechov, realizovali sa výstavy Rožňavské cechy (od 13.12. 2010) a Odkaz gemerských hrnčiarov. Múzejné noviny boli vydané v slovenskom jazyku. Sprístupnila sa výstava k 105. výročiu odhalenia súsošia Francišky Andrássyovej (Galéria Baníckeho múzea v Rožňave (26.10.– 16.11.2010).

Východoslovenské múzeum v Košiciach vydalo v roku 2010 40. ročník zborníka *Historica Carpatica*. Múzejníci ukončili výskumné úlohy na tému *Artikuly cechov v zbierkach Východoslovenského múzea v Košiciach, Hospodárske dejiny mesta v rokoch 1848–1918 vo svetle merkantilnej tlače, Imrich Henszlmann a jeho pozostalosť v zbierkach Východoslovenského múzea, Zbierková skupina ľudové betlehemy vo fonde národopisu Východoslovenského múzea a Tradičné obradové jedlá na vidieku*. Pripravili medzi inými aj nasledovné krátkodobé výstavy: 40. výročie Košického zlatého pokladu (15.1.–14.2.2010), *Zachraňujeme – ochraňujeme, reštaurovanie procesiovej zástavy* (16.2.–14.3.2010), *Zachraňujeme – ochraňujeme, reštaurovanie olejomalby Sv. Praxeda od V. Madarásza* (4.10.–17.1.2011). Výstavy *Košický aniz – Výletné a oddychové*

miesta starých Košičanov (Stredoeurópsky inštitút Budapešť, Maďarsko, 8.–30.4.2010) a Albrecht Dürer a jeho doba (Múzeum v Bialsko Biale, Poľsko, 7.9.–24.10.2010) boli inštalované v zahraničí.

V dokumentácii hmotných pamiatok maďarského etnika na Slovensku vykonáva úspešné aktivity i Muzeologická spoločnosť na Matúšovej zemi so sídlom v Boldogu. V spolupráci s Fórum Inštitútom pre výskum menšín v Šamoríne a Vlastivedným múzeom v Galante uskutočnila dňa 28. októbra 2010 konferenciu pod názvom Musaeum Hungaricum VII. Hmotné pamiatky maďarského etnika na Slovensku a ich múzejná dokumentácia, na ktorej odznelo 10 odborných prednášok pracovníkov pamäťových inštitúcií na Slovensku a v Maďarsku. Pre vedúcich domov ľudového bývania, obecných múzeí a zbierok miestnej tradície v maďarských regiónoch Slovenska usporiadala seminár Tradície a hodnoty VIII. vo Veľkých Úľanoch (8.9.2010). Muzeologická spoločnosť na Matúšovej zemi vydala v roku 2010 neperiodický zborník Musaeum Hungaricum 3. Hmotné pamiatky maďarského etnika na Slovensku a ich múzejná dokumentácia v slovenskom a maďarskom jazyku s anglickým resumé v samostatných zväzkoch. Putovná výstava Hmotné pamiatky Maďarov v múzeách na Slovensku bola sprístupnená vo Fórum Inštitúte pre výskum menšín v Šamoríne, Miestnom kultúrnom stredisku vo Veľkých Úľanoch, Mestskom úrade v Galante, Mestskom kultúrnom stredisku v Senci (4.4.–31.12.2010).

V rámci dokumentácie hmotných pamiatok kultúry karpatských Nemcov na Slovensku sa v SNM – Múzeu kultúry karpatských Nemcov v Bratislave v roku 2010 realizovali výstavy: 20 rokov Karpatskonemeckého spolku (Medzev, 18.–19.9.2010) a Majstri ducha (Bratislava, 19.11.2010 – máj 2011). Putovné výstavy múzea sa reprízovali v domácich inštitúciách a v zahraničí. Takými boli napr.: Vysoké Tatry štetcom a objektívom (Přibice, ČR, 3.5.–21.5.2010, Poprad, 28.10.–5.12.2010), Obrázky z ciest Huga Šilberského a Josefa Lubiče (Loštice, ČR, 20.6.–11.7.2010), Karpatský spolok (Poprad, 28.10.–5.12.2010). Výstava Zjednotenie Nemecka bola dovezená zo zahraničia a sprístupnená v Bratislave v októbri 2010. Múzeum vydalo v slovenskom

a nemeckom jazyku zborník Acta Carpatho–Germanica a katalógy 20 rokov Karpatskonemeckého spolku a Heimspiel – Hra domova.

SNM – Múzeum židovskej kultúry na Slovensku vydalo v rámci edičnej činnosti 16. číslo zborníka Acta Judaica Slovaca a nasledujúce publikácie v slovenskom jazyku: Encyklopédia Židovských náboženských obcí 2. časť, Arnošt Lustig: Diamanty noci a Fatran Juraj: Bez babičky. Odborní pracovníci múzea pripravili v roku 2010 vo výstavných priestoroch SNM v Bratislave tieto výstavy: Kaukazskí židia – Azerbajdžan (16.3.–15.8.2010), Peter Horák, Austrália a Židovské sviatky (7.9. –31.12.2010). V Kultúrnom inštitúte Slovenskej republiky v Prahe sprístupnili výstavu Holokaust.

V SNM – Múzeu kultúry Chorvátov na Slovensku sa medzi inými v sídle múzea v Devínskej Novej Vsi zrealizovali krátkodobé výstavy: Štefan Rabina – Maľby a tapisérie (4.–28.2.2010), Chorváti z Burgenlandu (19.6.–31.8.2010), Život reči (10.9.–7.11.2010) a FotoFórum 2010 (11.11.–31.12.2010). Uskutočnil sa i výskum na tému Regrúti – mládenci v čase vojenského odvodu v obciach s chorvátskym obyvateľstvom, ktorého výsledkom bola štúdia.

Dokumentácia hmotných pamiatok rómskeho etnika na Slovensku prebieha predovšetkým v SNM – Múzeu kultúry Rómov na Slovensku so sídlom v Martine. V roku 2010 sa doplnila stála expozícia o dejinách Rómov na Slovensku pod názvom Romano drom/Cesta Rómov o portréty významných muzikantských rómskych osobností. Expozícia sa nachádza v priestoroch Múzea slovenskej dediny v Martine. Zároveň sa realizovala aj putovná – panelová verzia tejto časti expozície, určená populácii žijúcej v rôznych prostrediach. Na samostatných paneloch prostredníctvom fotografií a textov sa predstavuje 20 významných rómskych osobností, ako napr. Rinaldo Oláh, Ján Kroka – Česlak, Július Bartoš – Šuko či Ján Berky-Mrenica, Elena Lackov, Dezider Bango, Ján Berky-Luborecký, Viola Petrášová-Stojková, Jaroslav Cicko a ďalší. Putovná výstava Príbeh detí vetra sa reprízovala na viacerých miestach (Mestské múzeum Bruntál, ČR 16.2.–14.6.2010, Liptovské múzeum Liptovský Hrádok 8.7.–24.9. 2010, Kultúrne centrum

Čelovce 4.10.–2.11.2010, Kultúrny dom Myjava 20.11.–3.12.2010). Pracovníci Gemersko–malohontského múzea v Rimavskej Sobote pripravili výstavu Rómovia v Gemeri–Malohonte (24. 3.–10.5.2010) a dňa 21.9.2010 medzinárodný seminár Rómska kultúra v múzeách, na ktorom odzneli prednášky: Ľudová architektúra a spôsob bývania Rómov v Gemeri–Malohonte, Rómovia vo fotografii Kolomana Zúrika a Júlie Ferleťákovéj a Rómski muzikanti v Gemeri–Malohonte. Múzeum vydalo zborník v slovenskom jazyku pod názvom Rómska kultúra v Gemeri–Malohonte. Vihorlatské múzeum v Humennom, ktorého zbernú oblasť tvoria okresy Humenné, Snina a Medzilaborce, sleduje a dokumentuje rómsku problematiku na území Prešovského a Košického samosprávneho kraja.

V SNM – Múzeu kultúry Čechov na Slovensku so sídlom v Martine sa v roku 2010 realizovala tretia etapa dlhodobého výskumu na tému Analýza podielu Čechov na kultúrnom, hospodárskom a spoločenskom vývoji Slovenska. Vypracovala sa a bola publikovaná štúdia Etnologické aspekty kolonizácie južného Slovenska v 1. československej pozemkovej reforme – s dôrazom na český fenomén.

SNM – Múzeum ukrajinskej kultúry vo Svidníku v rámci hlavnej vedecko–výskumnej úlohy Etnokultúrny vývoj Slovenska v stredoeurópskom kontexte a úloha národnostných a etnických menšín pri formovaní socio–kultúrneho prostredia Slovenska riešilo tieto čiastkové témy: Etnokultúrny vývoj Ukrajincov na Slovensku s akcentom na hmotné prejavy kultúry, Ľudová demonológia Rusínov–Ukrajincov Slovenska, Výtvarné umenie Rusínov–Ukrajincov Slovenska po roku 1945 – výtvarná tvorba Milana Bandurčina, Poklady ľudu – folklórno–etnografický program s názvom "Vinčujeme Vam vinčujeme", Tkané textilie, Tradičné obyčaje Ukrajincov pri narodení dieťaťa s aspektom na magické úkony, Vydavateľská činnosť SNM–Múzea ukrajinskej kultúry (1956–2010). V priebehu roku 2010 sa vo výstavnej sieni múzea uskutočnili nasledovné výstavy: Tradičná ľudová výšivka – výber z múzejných fondov SNM–Múzea ukrajinskej kultúry vo Svidníku (21.10.2009–7.3.2010), Kraslice 2010 (XI. ročník súťažnej prehliadky v zdobení

veľkonočných kraslíc (19.3.–10.6.2010), Masky v ľudovej kultúre – vplyv ľudových tradícií na súčasnosť (16.6.–9.9.2010), Milan Bandurčín – Výtvarný denník (v rámci 56. Slávnosti kultúry Rusínov–Ukrajincov Slovenska, 18.6.–31.8.2010), Vábivé vône čajov (7.9.–31.12.2010). Múzeum vydalo 25. číslo Zborníka Múzea ukrajinskej kultúry vo Svidníku v slovenskom, ukrajinskom a poľskom jazyku.

SNM – Múzeum rusínskej kultúry na Slovensku so sídlom v Prešove vydalo v roku 2010 zborník v slovenskom a rusínskom jazyku pod názvom Rusínske školstvo, kultúra a osвета na Slovensku v rokoch 1919–1950, stav, problémy a výzvy. V rámci projektu Škola v múzeu sa pokračoval výskum o dejinách Rusínov na Slovensku. V priestoroch múzea sa zrealizovali nasledovné výstavy: Roubené skvosty Podkarpatské Rusi (december 2009–december 2010), Veľká noc u Rusínov (30.3.–22.5.2010), Výber z výtvarnej tvorby Vitalija Lybu (21.7.–20.9.2010), Kroniky a pamätné knihy (15.10.–5.11.2010), Vianoce u Rusínov (17.12.2010– 20.1.2011).

Slovenské národné múzeum v Bratislave v roku 2010 pokračovalo v projekte menšinových múzeí Múzeá a etniká v poradí šiestym cyklom podujatí. Putovná výstava menšinových pracovísk Slovenského národného múzea pod názvom Ohýbaj ma mamko sa vo výstavných priestoroch SNM – Múzeá v Martine (Etnografické múzeum v Martine) sprístupnila 23. novembra 2010. Projekt Ohýbaj ma mamko približuje daný kultúrny fenomén – narodenie, detstvo a dospievanie v tradičnej ľudovej kultúre na Slovensku so zreteľom na špecifiká v kultúrach jednotlivých etnických minorít. Pod organizačnou a odbornou záštitou Slovenského národného múzea – Múzeá v Martine sa na projekte podieľali všetky menšinové pracoviská SNM: Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku, Múzeum kultúry karpatských Nemcov, Múzeum kultúry Chorvátov na Slovensku, Múzeum kultúry Čechov na Slovensku, Múzeum židovskej kultúry, Múzeum kultúry Rómov na Slovensku, Múzeum rusínskej kultúry a Múzeum ukrajinskej kultúry. Projekt Ohýbaj ma mamko sa realizoval v dvoch rovinách: dňa 23. novembra 2010 sa konala konferencia pod názvom Ohýbaj ma mamko – narodenie, detstvo a mladosť v tradičnej kultúre Slovenska. Následne bola slávnostne

sprístupnená rovnomenná výstava v priestoroch Etnografického múzea v Martine na ploche 500 m². Obraz tohto dôležitého obdobia v živote človeka bol vo výstave vytvorený tak, ako sa na území Slovenska odohrával v období konca 19. až 1. polovice 20. storočia za účasti a v súčinnosti slovenského národa i jednotlivých etník žijúcich na Slovensku. Ku konferencii bol vydaný v slovenskom jazyku zborník príspevkov a k putovnej výstave zase detský sprievodca. Projekt Múzea a etniká je z dlhodobého hľadiska jedným z najvýznamnejších a najúspešnejších projektov Slovenského národného múzea, ktorého úspešnosť podčiarkuje aj mimoriadny návštevnícky ohlas pri premiére projektu aj v rámci jeho repríz.

A nemzetiségek múzeumi tevékenysége

A Szlovákiában élő nemzetiségek tárgyi emlékeinek bemutatásához füződő rendezvények,
kiadványok 2010-ben

Resumé

Az írás beszámol a Szlovákiában élő nemzetiségek (magyarok, németek, zsidók, horvátok, romák, csehek, ukránok és ruszinok) múzeumi tevékenysége keretén belül a 2010-es évben megrendezett jelentős kiállításokról, kiadványokról, múzeumi gyűjteményekről és kutatási programokról. A pozsonyi Szlovák Nemzeti Múzeum hálózatában önálló intézményként működnek az egyes nemzetiségi múzeumok: pozsonyi székhellyel a Szlovákiai Magyar Kultúra Múzeuma, a Kárpáti Német Kultúra Múzeuma, a Zsidó Kultúra Múzeuma, a Szlovákiai Horvát Kultúra Múzeuma, túrócszentmártoni székhellyel a Szlovákiai Roma Kultúra Múzeuma és a Szlovákiai Cseh Kultúra Múzeuma, Svidníkben a Szlovákiai Ukrán Kultúra Múzeuma, Eperjesen a Szlovákiai Ruszin Kultúra Múzeuma. Ezen kívül a Szlovákiában élő romák kultúrájának múzeumi

dokumentálásával a rimaszombati Gömör–Kishonti Múzeum és a homonnai Vihorlát Múzeum is foglalkozik. 2010-ben a pozsonyi Szlovák Nemzeti Múzeum irányításával valósult meg a hatodik közös nemzetiségi vándorkiállítás, melynek címe Ohýbaj ma mamko, és a hagyományos gyermekélet minden mozzanatát bemutatja az utóbbi száz év folyamán, összehasonlítva azokat a Szlovákiában élő egyes nemzetiségek körében. A kiállítás témájáról konferencia valósult meg, melynek anyaga szlovák nyelven önálló tanulmánykötetben jelent meg. A kiállításához múzeumpedagógiai munkafüzet is készült.

A magyarok tárgyi emlékeinek múzeumi feldolgozására irányul a komáromi Duna Menti Múzeum tevékenysége a Nyitrai Önkormányzati Kerület területén. Emellett a dél-szlovákiai magyarlakta régiókban működő regionális múzeumok (mint pl.a tőketerebesi Honismereti Múzeum, a kassai Kelet-Szlovákiai Múzeum, a rozsnyói Bányászati Múzeum, a rimaszombati Gömör–Kishonti Múzeum, a losonci Nógrádi Múzeum és Galéria, az ipolysági Honti Múzeum és Simonyi Lajos Galéria, a lévai Barsi Múzeum, az érsekújvári Thain János Múzeum, a Galántai Honismereti Múzeum, a dunaszerdahelyi Csallóközi Múzeum, a Párkányi Városi Múzeum, stb.) foglalkoznak még a magyar kultúra tárgyi emlékeinek felkutatásával, feldolgozásával és bemutatásával. 2010. január 25-én alakult meg a Szenci Városi Múzeum, amelynek állandó kiállítása a város és szűkebb környékének történetét mutatja be a legkorábbi időktől a középkorig. A Mátyusföldi Muzeológiai Társaság 2010. október 28-án a somorjai Fórum Kisebbségkutató Intézetben a szlovákiai magyarság tárgyi emlékeivel és ezek dokumentációjával foglalkozó konferenciát, valamint a magyarlakta régiók tájházai és helytörténeti kiállításai kezelőinek Hagyományok és értékek VIII. címmel 2010. szeptember 8-án Nagyfödémesen szakmai szemináriumot rendezett.